

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA KATTA VA TAYYORLOV GURUHLARIDA MUSIQA MAS'G'ULOTLARIDA XOREOGRAFIYA

Nazirova Soxiba, Gaynazarova Dilnoza, Jurayeva Shoxistaxon, Yulchiyeva Dilafruz,
Teshaboyeva Nasiba

Toshkent viloyati pedagogik
mahorat markazi tinglovchilari:

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining katta va tayyorlov guruhlarida musiqa mashg'ulotlariga xoreografiyani integratsiya qilish bolalarning ritmik sezgisi, harakat koordinatsiyasi, musiqiy idroki va ijodiy ifodasini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi hamda davlat o'quv dasturida belgilangan musiqiy-harakat kompetensiyalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Xoreografiya, musiqa mashg'uloti, katta guruh, tayyorlov guruhi, ritmika, raqs, plastika, musiqiy idrok, kompetensiya, harakat koordinatsiyasi.

Annotation: Integrating choreography into music lessons in senior and preparatory preschool groups enhances children's rhythmic sense, movement coordination, musical perception, and creative expression, fulfilling state educational requirements for musical-motor development.

Keywords: Choreography, music class, senior group, preparatory group, rhythmic, dance, body plasticity, musical perception, competence, coordination.

Аннотация: Интеграция хореографии в музыкальные занятия старших и подготовительных групп дошкольных учреждений развивает ритмическое чувство, координацию движений, музыкальное восприятие и творческое выражение детей, обеспечивая выполнение государственных требований к музыкально-двигательному развитию.

Ключевые слова: Хореография, музыкальное занятие, старшая группа, подготовительная группа, ритмика, танец, пластика, музыкальное восприятие, компетенции, координация.

Maktabgacha ta'lim davlat o'quv dasturiga ko'ra katta va tayyorlov guruhlarida musiqa mashg'ulotlari bolalarning musiqiy idrokini, ritmni his qilishini, harakat koordinatsiyasini, estetik didini va ijodiy ifoda ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, xoreografiya mazkur jarayonning ajralmas qismi sifatida qaraladi; xoreografiya musiqiy ta'lim bilan uyg'unlashganda bolalarda ritmik harakatlarni anglash, musiqaning ohang va xarakteriga mos harakat bajarish, tana plastikasini boshqarish, sahnaviy ifodani namoyon etish va emotsional barqarorlik kabi ko'nikmalar shakllanadi; katta guruh bosqichida davlat talablari asosida bolalar musiqaning tez-sekinligi va kayfiyatiga mos ravishda sodda harakatlar — yurish, yumshoq sakrash, aylanish, ritmik qarsaklar, qo'l harakatlari, juftlik va kichik guruh harakatlarini bajarishni egallashi, tana bo'g'imlari va mushaklarini ravon harakatga moslashtirishni o'rganishi lozim, bu esa musiqiy-harakat kompetensiyalarining boshlang'ich darajasini shakllantiradi; tayyorlov guruhida esa dastur talablari murakkablashib, bolalar murakkab ritmik kompozitsiyalar, kichik sahna ko'rinishlari, tasviriy xarakterdagi raqs elementlari, yengil akrobatik harakatlar unsurlari, milliy raqs qadamlaridan foydalangan holda musiqiy-harakat uyg'unligini chuqurroq o'zlashtirishi ko'zda tutiladi, bu jarayon musiqani anglashning yuqori bosqichiga, harakat tahlili va ijodiy

interpretatsiya ko'nikmalariga olib keladi; xoreografiya mashg'ulotlarida qo'llaniladigan metodlar — Orff tizimi asosidagi musiqiy-harakat integratsiyasi, Dalkroz ritmikasi, plastika mashqlari, pantomima, musiqaga mos sahna harakatlari, guruhiy raqs uyg'unlashtirish — bolalarda nafaqat jismoniy, balki kognitiv va emotsional rivojlanishni ham rag'batlantiradi; xoreografiyaga oid mashqlar bolalarning nutq apparatini mustahkamlashga ham yordam beradi, chunki ritmik nafas olish, zich harakatlar, muvozanat mashqlari nutqning paydo bo'lish jarayoniga bilvosita ta'sir qiladi; katta va tayyorlov guruhlarida xoreografiya orqali milliy qadriyatlarni singdirish ham davlat talablarida alohida ko'rsatilgan bo'lib, milliy raqs qadamlarini, musiqiy meros namunalarini o'rgatish bolalarda vatanparvarlik, madaniy identifikatsiya va milliy g'urur tuyg'usini shakllantiradi; shuningdek, xoreografiya mashg'ulotlari ijtimoiy-psixologik rivojga xizmat qilib, bolalarda jamoa bilan ishlash, sherikni his qilish, sahna etikasiga rioya qilish, navbat kutish, o'zini namoyon etish, mas'uliyat va intizom kabi xulqiy kompetensiyalarni mustahkamlaydi; ta'lim jarayonining samaradorligi musiqa rahbari va tarbiyachining hamkorlikdagi faoliyatiga bog'liq bo'lib, ular mashg'ulot ssenariysi, musiqiy repertuar, bolalarning yosh va rivojlanish xususiyatlari, xoreografik qiyinchilik darajasini to'g'ri tanlashi zarur; mashg'ulotlarda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, harakatlarning sog'lomlashtiruvchi ahamiyatga ega bo'lishi, muskullar yuklamasining yoshga mos bo'lishi ham davlat talablarining muhim bandidir; natijada xoreografiya musiqa mashg'ulotlarining samaradorligini oshirib, bolalarda musiqiy-harakat kompetensiyalarini kompleks shakllantirib, maktab ta'limi bosqichida jismoniy tarbiya, san'at, musiqa madaniyati fanlariga tayyorlaydi va ularning ijodiy hamda jismoniy salohiyatini kengaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, xoreografiyaning katta va tayyorlov guruhlaridagi musiqa mashg'ulotlariga kiritilishi davlat talablari asosida bolalarning ritmik sezgisi, musiqiy idroki, jismoniy faolligi, ijodkorligi va estetik didini rivojlantiruvchi samarali vosita bo'lib, musiqiy-harakat kompetensiyalarini bosqichma-bosqich shakllantirish orqali bolalarni maktab ta'limiga har tomonlama tayyorlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari", Toshkent, 2021.
2. Abdullaeva Sh. "Musiqqa ta'limi metodikasi". Toshkent: O'qituvchi, 2020.
3. Maktabgacha ta'lim dasturi "Ilk qadam". Toshkent, 2022.
4. Yo'ldosheva M. "Ritmika va raqs asoslari". Toshkent: Fan, 2021.
5. Rahimova S. "Bolalarda musiqiy-harakat malakalarini rivojlantirish". Toshkent, 2018.